

Література

1. Бауман З. Глобалізація. Последствия для человека и общества / З. Бауман; [пер. с англ. М. Л. Коробочкина] — М.: Издательство «Весь Мир», 2004. — 188 с.

2. Жадько В. Філософія права. Конспект лекцій: Посібник для аспірантів і студентів нефілософських спеціальностей / В.А. Жадько. — Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2002. — 292 с.

УДК 342/477//091/:351.74/043.2/

Тимченко А.П.,
к.ю.н, доцент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МІЛІЦІЇ ПО ЕВАКУАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ, ОРГАНІЗАЦІЙ, УСТАНОВ І ГРОМАДЯН В ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД ВІЙНИ З ГІТЛЕРІВСЬКОЮ НІМЕЧЧИНОЮ

У перші дні війни під натиском переважаючих сил противника деморалізована радянська армія вимушена була відступати з кровопролитними боями. Перед населенням було поставлене тяжке і невідкладне завдання — перемістити виробничі сили із зони воєнних дій у східні райони країни і розвернути їх на новому місці. Для керівництва евакуацією промисловості, сільськогосподарських об'єктів, культурних цінностей і населення рішенням Політбюро ЦК ВКП (б) 24 червня 1941 р. була утворена Рада по евакуації. Після її реорганізації рішенням Державного Комітету Оборони від 16 липня 1941 р. головою Ради був затверджений М.М. Шверник, а замісниками — О.М. Косигін і М.Г. Первухін. В склад Ради входили також А.І. Мікоян, М.З Сабуров та інші [1].

В Україні евакуація розпочалась буквально з перших днів війни і важлива роль в цьому належить органам внутрішніх справ, особливо міліції. Однак швидке просування ворога помішало здійснити повну евакуацію матеріальних і культурних цінностей: були вивезені лише найважливіші установи, їхні працівники, сім'ї військовослужбовців місцевих гарнізонів, сім'ї працівників органів внутрішніх справ і міліції. Багато матеріальних цінностей знищувалось із-за неможливості евакуювати їх.

Інше становище було з евакуацією у віддалених від лінії фронту місцях: там евакуація здійснювалась планомірно і була проведена завчасно. В короткий строк мільйони людей, багато заводів з їхнім устаткуванням, запасами напівфабрикатів і сировини, тисячі станків, преси, молоти, турбіни і мотори були переміщені у східні райони Радянського Союзу. Не рахуючись з часом, безперервно, вдень і вночі, нерідко під ворожим артилерійським обстрілом і в умовах бомбардування з повітря, робітники здійснювали демонтаж і погрузку устаткування.

У той же час мали місце випадки протидії виконання демонтажу устаткування. У Кривому Розі, наприклад, на шахті ім. С. Орджонікідзе група злочинців намагалась протидіяти здійсненню демонтажу, загрожуючи розправою тим, хто не виконає їхніх вимог. Злочинці у двох місцях перед навантаженими і готовими до відправки ешалонами розібрали залізничне полотно. Прибувшою на місце оперативною групою міського відділу НКВС був наведений порядок: призвідники заарештовані, устаткування направлене за призначенням [2].

Працівники міліції України, виконуючи вимоги постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 27 червня 1941 р. «Про порядок вивозу і розміщення людських контингентів і цінного майна», приймали безпосередню участь в організації навантажування устаткування у вагони, залучали до цього трудящих, охороняли ешалони з вантажем, супроводжували спецвантажі, звільняли залізничні вагони від громадян, відправка яких не була передбачена даною постановою, слідкували за своєчасною відправкою разом з заводами і кваліфікованих робітників.

Крім того, у відповідності з вимогами п. 3 Указу Президії Верховної Ради СРСР від 22 червня 1941 р. «Про воєнний стан» [3] і директиви НКВС СРСР №238/181 «Про виселення антирадянського елемента з промислових районів» [4], працівники міліції проробили величезну роботу по виселенню з районів розташування оборонної промисловості осіб, незадоволених радянською владою, репресованих нею і згодом звільнених, учасників бувших різних контрреволюційних формувань та інших.

Дослідження питання про участь працівників міліції України в евакуації свідчить, що з самого початку війни в її діяльності, нарівні з організацією перебазування устаткування і матеріальних цінностей промислових підприємств, визначились ще і такі основні напрямки: організація евакуація матеріальних ресурсів сільського господарства; організація перебазування в східні райони країни вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, музеїв, театрів, картинних галерей, лікувальних і дитячих установ; організація евакуації населення.

Висвітлюючи організаційну діяльність працівників міліції по евакуації матеріальних ресурсів сільського господарства, необхідно відмітити, що разом з місцевим керівництвом вони займались організацією відправки у східні райони країни техніки МТС, майна колгоспів і радгоспів [5], людей, організували охорону матеріальних цінностей, підготовлених для відправки в тил, попереджали випадки розбазарювання і розтаскування народного добра.

Нарівні з евакуацією промислового устаткування і матеріальних ресурсів сільського господарства, велике значення приділялось перебазуванню в східні райони вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів, музеїв, театрів, лікувальних і дитячих установ. Працівники міліції разом з адміністрацією організували погрузку матеріальних і культурних цінностей інститутів, навчальних закладів, установ у вагони, приймали самі безпосередню участь і залучали до цього трудящих, організували охорону цінностей, ешалонів з вантажем, самі супроводжували цінні вантажі, забезпечували громадський порядок. З України в тил країни були перебазовані Академія наук, її 19 інститутів, понад 70 вищих навчальних закладів, в тому числі Київський, Харківський і

Одеський державні університети, відправлені експонати музеїв, картинних галерей та інші цінності закладів культури [6].

Важливе значення приділялось своєчасній евакуації населення. З цією метою повсюди на місцях створювались евакопункти, які забезпечували організовану посадку людей в спеціальні ешалони. В їх склад обов'язково входили працівники міліції. З 24 червня по 18 липня 1941 р., наприклад, одну лише Південну залізницю, рухаючись в східні райони СРСР, перетнули 349 ешалонів з евакуйованим населенням [7].

З наступом гітлерівських військ і наближенням їх до населених пунктів, створювалась загроза окупації населення цих пунктів. Одним із завдань міліції була організація переселення населення в безпечне місце. Зокрема, силами обласної і міської міліції за вказівкою НКВС УРСР із зони військових дій здійснювалось переселення населення приміських населених пунктів м. Києва: Солом'янки, Чоколівки, Олександрівки, Совків, Жуляя. Переселити необхідно було 664 сім'ї. Всі вони 4 і 5 вересня 1941 р. були переселені [8].

У період здійснення евакуації активізувала свою діяльність і залізнична міліція. Її працівники слідкували за тим, щоб не було крадіжок і грабування евакуйованого майна, а також майна громадян; попереджували і розкривали злочини; затримували злочинців; перевіряли паспортний режим на ввізних залізничному транспорту територіях; вели боротьбу з дитячою безпритульністю і бездоглядністю на залізничному транспорті; забезпечували порядок на залізничних станціях, при великому скупченні народу на вокзалах і в поїздах; організовували ліквідацію наслідків бомбардувань ворожої авіації.

Евакуація – одне із складних завдань початкового періоду війни – в цілому була здійснена успішно і немала заслуга в цьому працівників міліції України, які своєю організаційною діяльністю сприяли її здійсненню.

Література

1. Первухін М.Г. Перебазирование промышленности. / М.Г. Первухін. – В кн.: Советский тыл в Великой Отечественной войне. Кн.2. – М.: Мысль, 1974. – С. 12-13.
2. Архів МВС УРСР, Ф3, оп.2, од.сх.6, спр.29, л.199.
3. КПСС о Вооруженных Силах Советского Союза: Документы 1917-1981. – М.: Воениздат, 1981. – С. 291-292.
4. Архів МВС УРСР, Ф3, оп.2, од.сх.6, спр.29, л.229-232.
5. Тут були свої особливості. Докладніше про них див.: Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941-1945 гг. Т.1. – К.: Политиздат Украины, 1975. – С. 270-271.
6. ЦДАЖР УРСР, Ф2, оп.7, спр.344, л. 24, 30, 89, 92, 156. Див. також: Очерки истории Коммунистической партии Украины. – К.: Политиздат Украины, 1977. – С. 525
7. Украинская ССР в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941-1945 гг. Т.1. – К.: Политиздат Украины, 1975. – С. 274-275.
8. Архів МВС УРСР, Ф3, оп.2, од.сх.3, спр.19, л.395.